

ترسیم نقشه راه زنجیره تامین گندم

بهمن ۱۴۰۱

GOAL

۱. واردات ۱۰ میلیون تن گندم از روسیه و قزاقستان

۲. افزایش تولید صنایع وابسته به گندم و توسعه صادرات آن

۳. ایجاد هاب لجستیکی در جنوب کشور برای ترانزیت گندم از شمال به جنوب و

صادرات به کشورهای همسایه جنوبی

ترکیبات اصلی دانه گندم شامل هیدرات های کربن (نشاسته) و پروتئین است که نسبت مطلوب و مناسبی برای تغذیه انسان است. پروتئین موجود در گندم شامل آلبومین، گلوبولین، گلوتئین و گلیادین است. به علت وجود گلوتن، آرد گندم برای پخت نان که غذای اصلی نیمی از مردم جهان است مورد استفاده قرار می گیرد.

سهم گندم در امنیت غذایی

سهم گندم در مواد غذایی و در عرضه سرانه پروتئین، ۴۴ درصد و در عرضه سرانه انرژی، ۴۰ درصد می باشد که نقش بارزی در امنیت غذایی و ثبات اجتماعی دارد. زراعت گندم در ترکیب کشت محصولات زراعی سهمی قریب به ۵۰ درصد سطح اراضی زراعی کشور را در برمی گیرد.

کشت گندم در دنیا

مساحت کشت گندم در دنیا حدود ۲۲۵ میلیون هکتار است که ۱۶۵ میلیون هکتار آن بدون آبیاری و ۶۰ میلیون هکتار آن با آب آبیاری کشت و تولید می شود. در کشورهای توسعه یافته ۹۵ میلیون هکتار کشت گندم صورت می گیرد که تنها ۵ میلیون تن هکتار (۲/۵ درصد) آن کشت آبی و ۹۰ میلیون کشت با آب باران یا آب سبز بصورت دیم و بدون آبیاری کشت می گردد. اما در کشورهای در حال توسعه از ۱۳۰ میلیون هکتار کشت گندم، ۵۵ میلیون هکتار (۴۲ درصد) آن آبیاری انجام می شود.

بزرگترین صادرکنندگان گندم جهان در سال ۲۰۲۱

ردیف	کشور	حجم صادرات (تن)	ارزش صادرات (دلار)
۱	فدراسیون روسیه	۲۷,۳۶۶,۳۷۱	۷,۳۰۱,۶۸۹
۲	ایالات متحده امریکا	۲۴,۰۴۱,۷۹۸	۷,۲۸۶,۶۴۸
۳	استرالیا	۲۶,۱۷۶,۰۹۴	۷,۲۴۷,۱۴۹
۴	کانادا	۲۱,۵۴۷,۱۶۶	۶,۶۳۹,۱۶۲
۵	اوکراین	۱۹,۳۹۴,۹۳۵	۴,۷۲۲,۷۴۵
۶	فرانسه	۱۶,۰۹۶,۷۹۰	۴,۵۵۰,۸۲۵
۷	آرژانتین	۱۱,۵۳۱,۳۲۹	۲,۹۷۳,۰۳۶
۸	آلمان	۷,۰۵۹,۹۴۰	۱,۹۸۲,۲۵۵
۹	رومانی	۶,۹۴۱,۰۷۶	۱,۸۲۰,۰۹۲
۱۰	هند	۶,۰۹۰,۶۰۷	۱,۷۲۳,۴۳۱
۱۱	قزاقستان	۵,۷۴۸,۱۹۹	۱,۴۲۵,۵۷۰
۱۲	بلغارستان	۵,۱۲۲,۰۰۹	۱,۳۷۲,۲۸۰

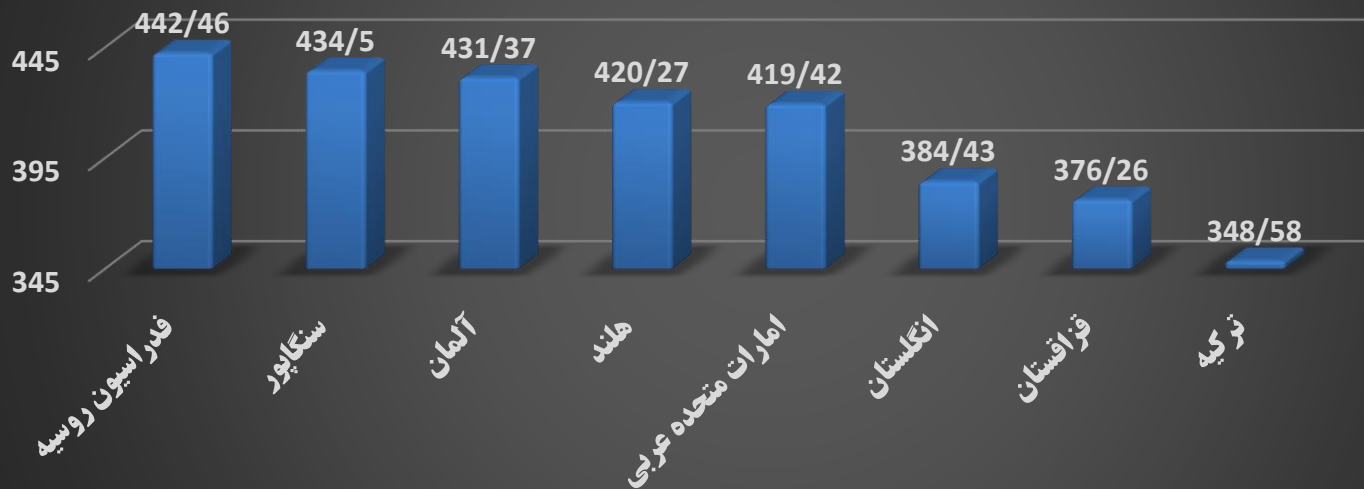

عمده کشورهای همسایه ایران واردکننده گندم از روسیه

ردیف	کشور مقصد	حجم واردات (تن)	ارزش واردات (دلار)
۱	عربستان سعودی	۶۶۳,۷۷۵	۱۹۵,۴۴۲
۲	یمن	۵۷۸,۷۴۳	۱۵۲,۶۶۳
۳	پاکستان	۳۹۶,۷۱۲	۹۵,۶۹۷
۴	عمان	۶۳,۴۱۲	۱۶,۹۰۴
۵	امارات متحده عربی	۳۹,۷۶۴	۹,۴۱۶
۶	افغانستان	۴۲	۱۰
	جمع کل	۱,۷۴۲,۴۴۸	۴۷۰,۱۳۲

تذکر: ایران امکان Re-Export مستقیم گندم وارداتی از روسیه به این کشورها را دارد.

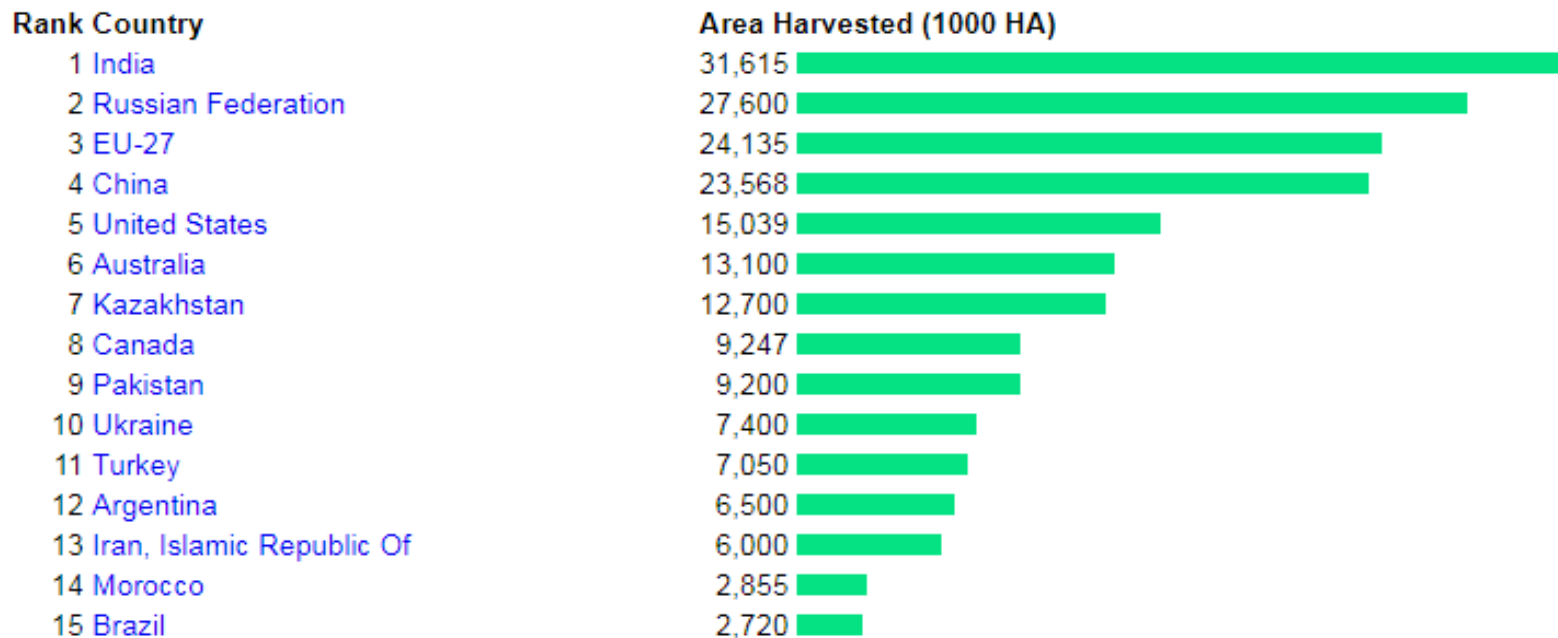
ارزش هر تن گندم در کشورهای مختلف در سال ۲۰۲۱

واحد: دلار

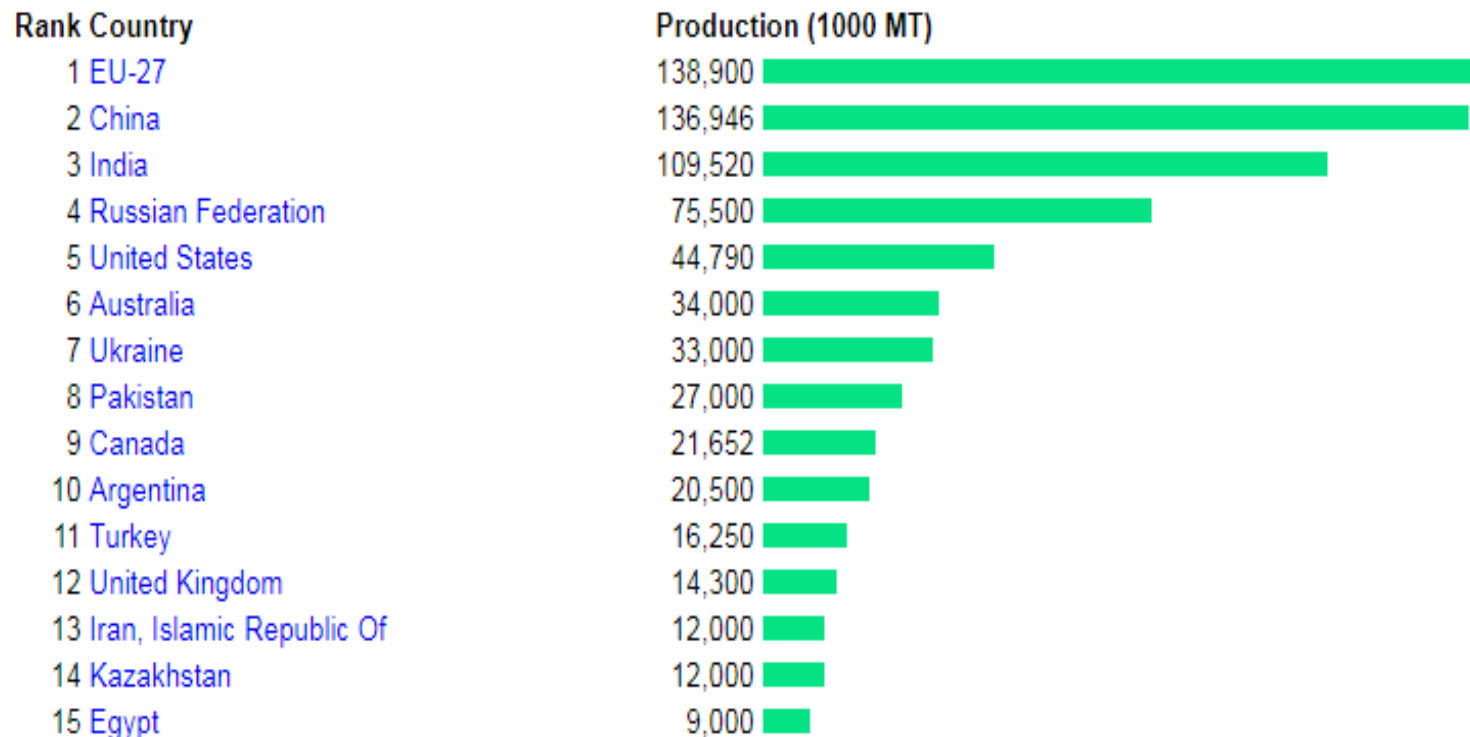
سطح زیر کشت گندم کشورها در سال ۲۰۲۲ – واحد ۱۰۰۰ هکتار

Switch to: [Growth Rate](#)

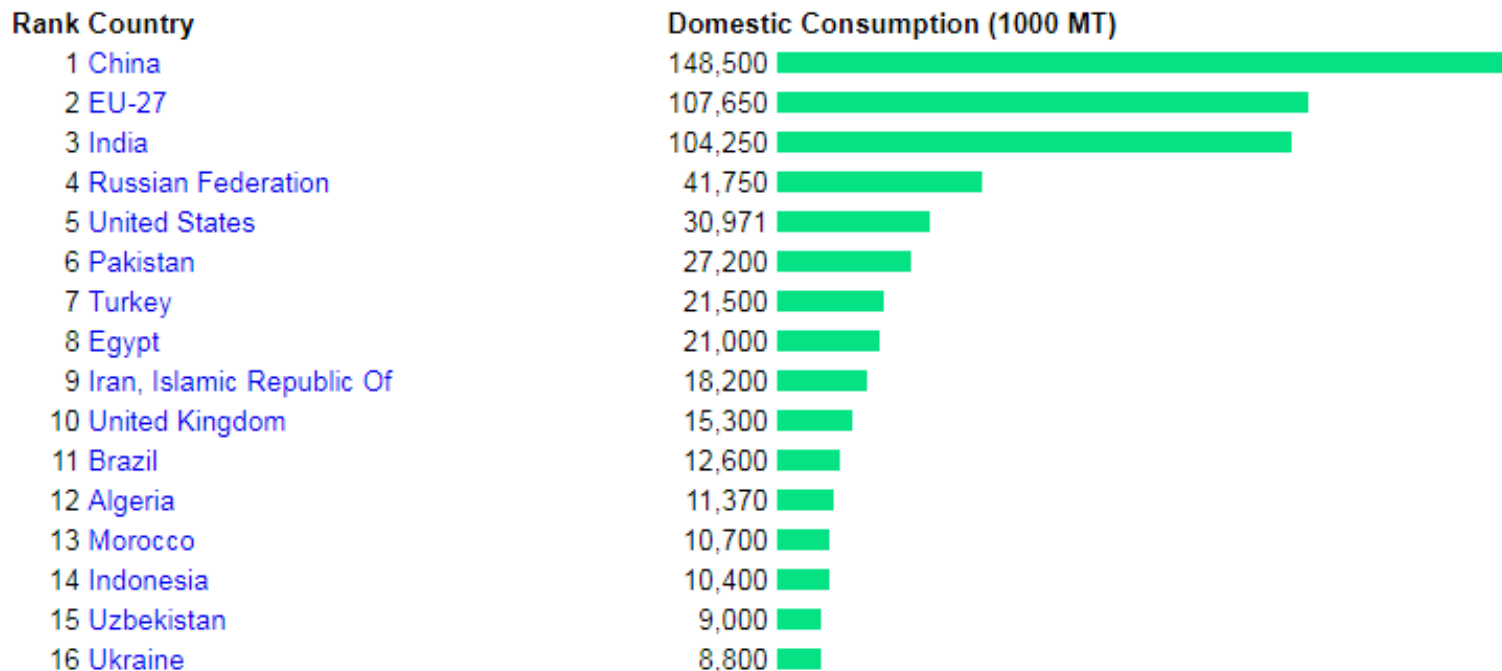
میزان تولید گندم هر کشور در سال ۲۰۲۲ – واحد ۱۰۰۰ میلیون تن

Switch to: [Growth Rate](#)

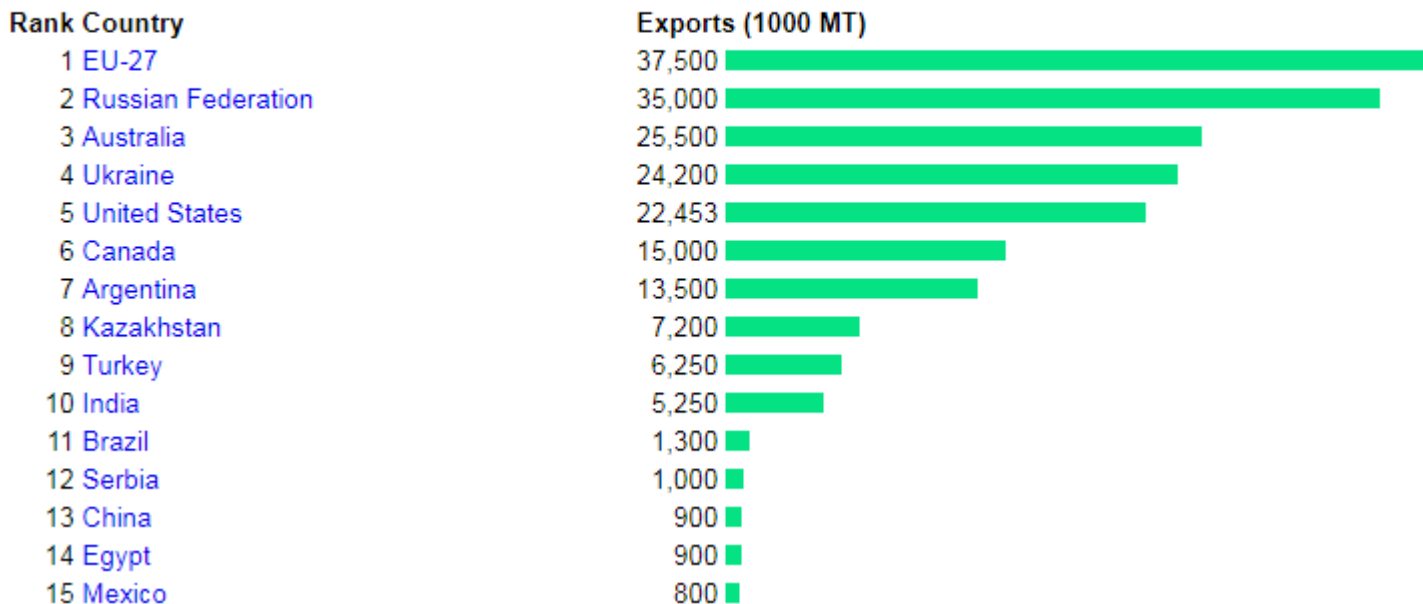
میزان مصرف داخلی گندم هر کشور در سال ۲۰۲۲ – واحد ۱۰۰۰ میلیون تن

Switch to: [Growth Rate](#)

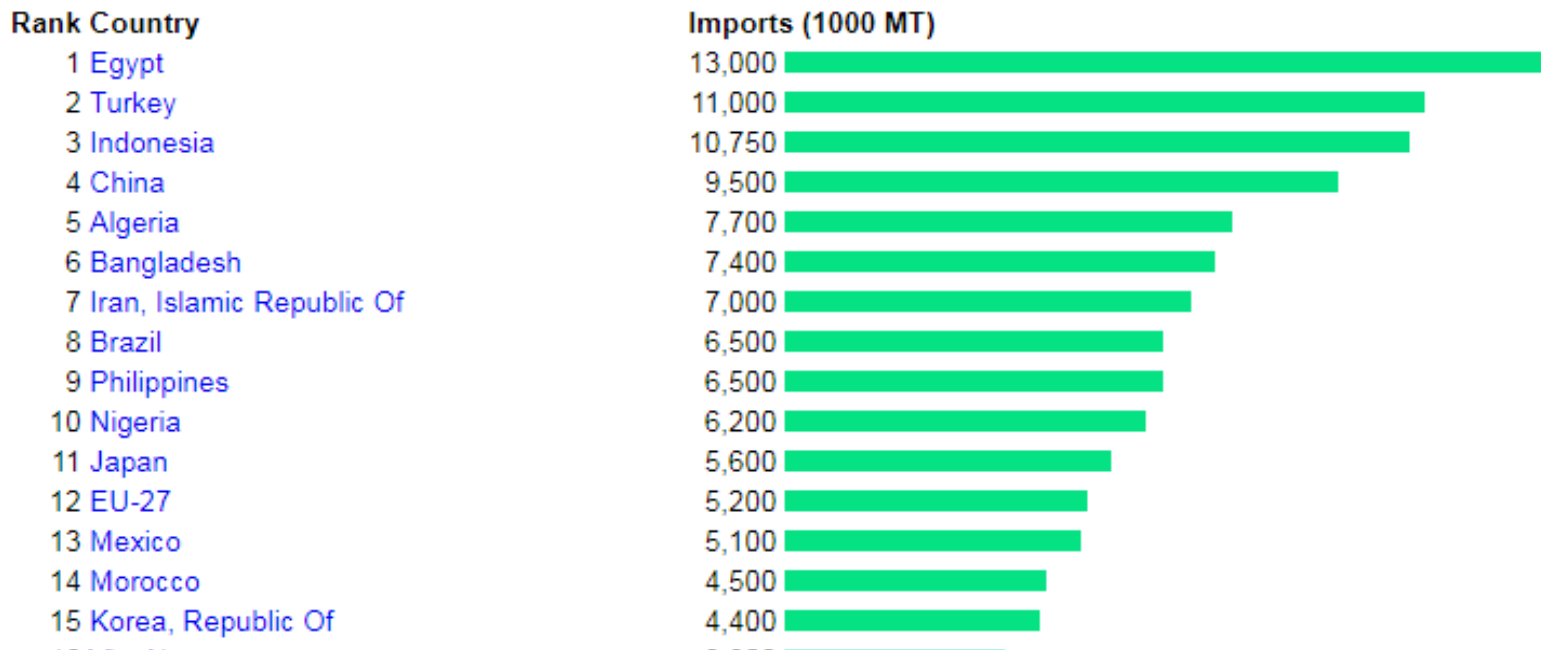
میزان صادرات گندم بر پایه کشور در ۲۰۲۲ - واحد ۱۰۰۰ میلیون تن

Switch to: [Growth Rate](#)

میزان واردات گندم بر پایه کشور در سال ۲۰۲۲ - واحد ۱۰۰۰ میلیون تن

Switch to: [Growth Rate](#)

سابقه کشت گندم در ایران

در حفاری های منطقه دشت عباس در نزدیک شهر موسیان استان ایلام، تپه علی کوش، قدمت کشت گندم را ۸۰۰۰ سال تخمین زده اند.

محصولات زراعی - سال زراعی ۱۳۹۸-۱۳۹۹

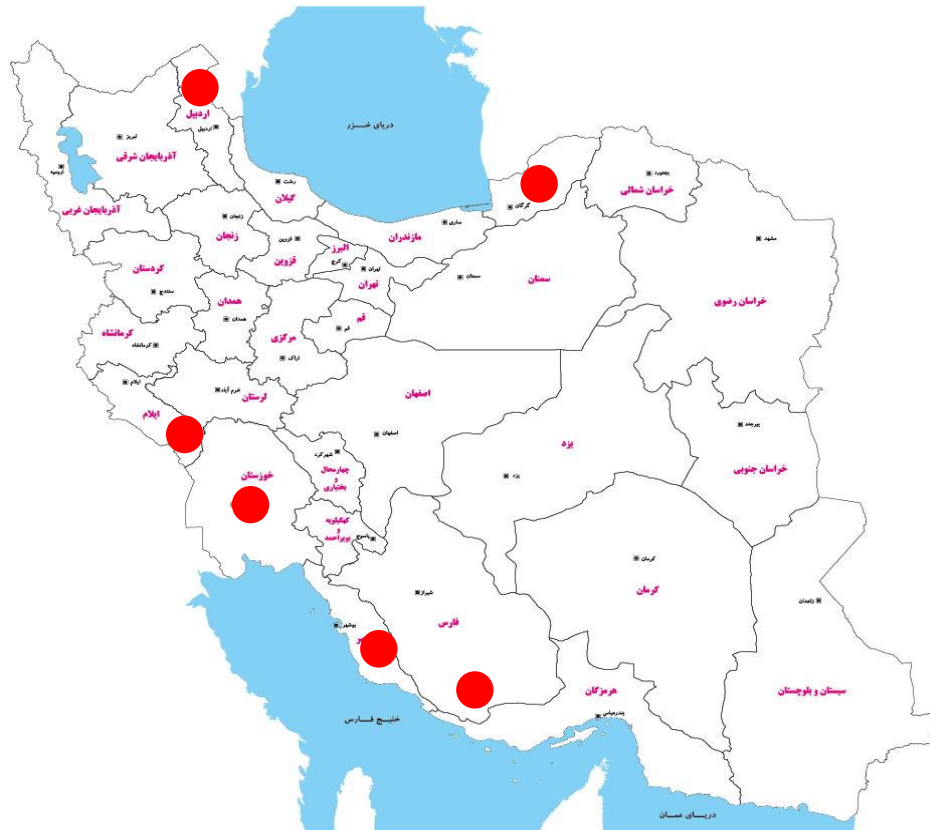
تولید			سطح زیر کشت			کل کشور
جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	
۹۱۷۹۳۸۸۸	۷۹۴۴۱۳۴	۸۳۸۴۹۷۵۴	۱۲۱۹۲۸۴۶	۵۹۳۰۳۵۰	۶۲۶۲۴۹۵	

سطح زیر کشت و تولید در محصول گندم

تولید			سطح زیر کشت			کل کشور
جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	
۱۳۵۳۰۰۰۰	۵۲۳۰۰۰۰	۸۳۰۰۰۰۰	۶۰۰۴۶۰۰	۴۰۴۴۴۰۰	۱۹۶۰۲۰۰	

مرغوبترین گندم کشور

میزان نیاز گندم کشور

به طور متوسط میزان نیاز کشور به گندم حدود ۱۳.۵ میلیون تن است که ۱۰ میلیون تن مصرف خبازی‌های نان، دو میلیون تن مصارف صنف و صنعت شامل ماکارونی و صنایع مرتبط و ۱.۵ میلیون تن هم بذر و سایر مصارف است.

واردات گندم ایران در سال ۲۰۲۱

ایران به عنوان پنجمین کشور واردکننده گندم، در سال ۲۰۲۱ وارداتی به میزان ۷ میلیون و ۷۵ هزار و ۲۲۸ تن به ارزش ۲ میلیارد و ۴۸۶ میلیون و ۵۱۰ دلار داشته است.

بیشترین میزان واردات ایران، از مبدا روسیه به میزان ۲ میلیون و ۵۳۷ هزار و ۹۸۸ تن به ارزش ۹۰۳ میلیون و ۹۶۸ هزار دلار بوده است که ۳۶,۴ درصد از کل واردات گندم ایران را شامل می شود.

ارزش واردات (دلار)	حجم واردات (تن)	کشور مبدا	ردیف
۹۰۳,۹۶۸	۲,۵۳۷,۹۸۸	فدراسیون روسیه	۱
۴۰۲,۹۷۱	۱,۱۳۸,۶۸۳	امارات متحده عربی	۲
۳۲۹,۸۲۰	۹۴۳,۲۱۸	عراق	۳
۲۰۰,۱۴۲	۵۹۰,۶۰۶	بریتانیا	۴
۱۹۴,۸۱۴	۵۲۳,۶۳۸	هلند	۵
۱۲۳,۵۰۹	۳۵۰,۰۵۵	سنگاپور	۶
۱۲۲,۲۰۷	۳۳۷,۰۶۷	آلمان	۷
۶۶,۶۵۶	۲۱۹,۶۴۹	هنگ کنگ	۸
۵۲,۸۶۲	۱۹۲,۰۴۰	ترکیه	۹
۳۶,۲۷۹	۹۸,۲۶۴	قزاقستان	۱۰
۲۵,۸۶۱	۶۶,۰۰۸	ایتالیا	۱۱
۲۴,۸۲۰	۶۶,۱۲۰	اوکراین	۱۲
۳,۳۷۴	۱۱,۸۲۰	عمان	۱۳
۲.۴۸۶.۵۱۰	۷.۰۷۵.۲۲۸	جمع کل	

واردات گندم ایران

در سال ۲۰۲۱

ظرفیت انواع سیلوهای بخش دولتی و خصوصی				
خصوصی		دولتی		کل کشور
مقدار	تعداد	مقدار	تعداد سیلو	
۱۵/۷ میلیون تن	۶۰۵	۵/۶ میلیون تن	۱۵۸	

در مجموع تعداد ۷۶۳ سیلوی بتنی، فلزی و... به میزان ظرفیت ۲۱/۳ میلیون تن در کشور وجود دارد. حدود میانگین کل خرید داخلی شرکت غله ایران ۷ الی ۸ میلیون تن است که به صورت تدریجی خریداری میگردد و ما بقی نیاز کشور از دیگر کشورها وارد می شود.

لازم به ذکر است تقریبا نصف سیلوهای کشور خالی از ظرفیت است و بلا استفاده مانده است.

واحدهای آردسازی کشور

۳۴۰ واحد تولیدی آرد سازی در کل کشور وجود دارد که با ۳۰ الی ۴۹ درصد ظرفیت فعالیت می کنند.

بنادر تجاری ایران

در شمال کشور ۷ بندر تجاری با ظرفیت ۲۵ الی ۳۰ میلیون تن وجود دارد که در حال حاضر با یک پنجم ظرفیت فعال است. مهمترین بنادر شمال کشور بندر انزلی، امیر آباد و ترکمن می باشد.

۱۰ بندر در جنوب کشور وجود دارد که مهمترین آنها، بندر شهید رجائی، امام خمینی (ره)، شهید باهنر میباشد.

ظرفیت بنادر بازرگانی کل کشور، ۲۶۰ میلیون تن است که در حال حاضر از ۱۲۰ میلیون تن آن استفاده می شود.

نقاط مثبت

وجود صنایع تبدیلی و زنجیره‌های محصولات غالب در کشور

برخورداری از سیلو، انبار و سردخانه های مناسب

امکان استفاده از موقعیت ترانزیتی کشور

توانایی صادرات

نقاط ضعف

نظام بهره برداری خرد و پراکندگی اراضی

عدم نظارت مناسب بر تأمین، توزیع و مصرف بهینه کودهای شیمیایی و زیستی

کاهش نزولات جوی

کمبود سرمایه‌گذاری در زیربخش زراعت و تأمین نهاده‌ها از جمله بذر اصلاح شده

کشاورزی سنتی با اقتصاد معیشتی

ضریب نفوذ پایین دانش در بخش زراعی

کیفیت پایین گندم ایران به دلیل گلوتن پایین

راندمان در هکتار پایین مزارع

عدم توجه به ضایعات نان های سنتی

کیفیت پایین آرد در کشور

پایین بودن تکنولوژی کارخانه های آردسازی کشور

فرصت ها

امکان بهره‌برداری از نیروی کار فعال و جوان
جهت رونق اقتصادی روستاها

جنگ اوکراین و تحریم روسیه

وجود شرکت های دانش بنیان در کشور

وجود شرکت های پیشرفته در صادرات

تهدیدها

خشکسالی و تغییر اقلیم

**عدم وجود نگرش کارشناسی بر مبنای اصول
توسعه پایدار کشاورزان**

وجود مسائل زیرساختی

مهاجرت نیروی کار از روستاها به شهرها

قوانین و مقررات خلق الساعه

**رانت ایجاد شده به دلیل چند نرخ بودن
ارز**

**عدم تزریق مناسب و به موقع اعتبارات
تسهیلاتی بانکی**

**وجود واسطه ها به دلیل نظام بهره برداری
موجود**

تدوین چشم انداز و برنامه عملیاتی

۱. تقویت بخش کشاورزی پایدار و ترویج کشت گندم با کیفیت با استفاده از **بذرهای مناسب**
۲. افزایش کیفیت آرد صادراتی با استفاده از **تکنولوژی روز دنیا**
۳. واردات ۱۰ میلیون تن گندم از روسیه و قزاقستان و ایجاد صنایع وابسته نظیر: نشاسته، گلوتن، نان های صنعتی، ماکارونی، کیک و کلوچه، بیسکویت و ...
۴. ایجاد کارخانجات کشتی سازی نظیر(رو رو) در شمال ایران با اخذ تسهیلات ۵۰ درصدی از سوی دولت

۵. ارائه تسهیلات دولتی معادل ۵۰ درصد، جهت خرید کشتی برای بنادر شمال

۶. کاهش ضایعات نان سنتی و توجه به تولید نان صنعتی

۷. راه اندازی هاب لجستیکی در جنوب کشور برای ترانزیت گندم از شمال به جنوب و صادرات

به کشورهای همسایه جنوبی

۸. رفع قطعی ممنوعیت واردات گندم و جلوگیری از ابلاغ بخشنامه های خلق الساعه

۹. تک نرخی شدن ارز

با تشکر از توجه شما

تهیه شده در دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان شرقی